

ЎЗБЕК ИСТОН АДАБИЁТИ ВА САНЪАТИ

ГАЗЕТА 1956 ИЛ
4 ЯНВАРДАН ЧИҚА БОШЛАГАН
19 АВГУСТ
№ 34 (2722)
ЖУМА

БИЗ ИДЕОЛОГИЯ ИШINI ЯХШИЛАШ
ҲАҚИДА ГАПИРГАНИМИЗДА, КУП
ҚИРРАЛИ, КОМПЛЕКС ВАЗИФАНИ ЎЗ
ОЛДИМИЗГА ҚУЯМИЗ, БУ ВАЗИ-
ФАНИНГ ҲАЛ ЭТИЛИШИ БАРЧА СО-
ҲАЛАРДА АКТИВ ҲАРАКАТ ҚИЛИШ-
НИ НАЗАРДА ТУТАДИ.
Ю. В. АНДРОПОВ

КПСС Марказий Комитетида партия ветеранлари билан учрашув

МОСКВА. КПСС Марказий Комитетида партия ветеранлари билан учрашув.

(ТАСС СЭТАГ телефото)

ДОИМ САФДАМИЗ!

ПАРТИЯ совет халқини кашшоф халқни қилдиш билан ленинча бунёдкорлик ва тинчлик йўлида бошлаб бормоқда. Мардона, фидокорона меҳнат, омманой қаҳрамонлик ва сўнмас ҳарбий жасорат Ленин партиясининг миллионларча содиқ фарзандлари таржимаи ҳолининг муштарак босқичлари бўлиб қолди. Ю. В. Андропов, М. С. Горбачев, Г. В. Романов, М. В. Зияман, И. В. Кашаганов, Н. И. Рыжков ўртоқлар 15 август кун КПСС Марказий Комитетида партия ветеранлари билан учрашди.

Учрашувни КПСС Марказий Комитети Сийёси бюросининг аъзоси, КПСС Марказий Комитетининг секретари М. С. Горбачев оқди: Хурматли ўртоқлар! КПСС Марказий Комитети Сийёси бюросининг тошхирати бўлган шу залда ҳозир бўлган партия ветеранларининг, меҳнат ветеранларининг табриклаган ижозат бергайсиз.

КПСС Марказий Комитети Сийёси бюроси партия Марказий Комитетидаги бугунги учрашувимизни ҳам, совет жамиятидаги турли авлодлар, турли социал гуруҳларнинг вакиллари билан бошқа учрашувларни ҳам Ленин аъёнларининг давом эттириш деб ҳисоблайди.

Ўртоқлар! Сизлар совет кишиларининг шундай авлоди мансубсиз, бу авлод анимасига революция қилиш, мамлакатни ҳаробалар ўрнида тинчлик, социализм пойдеворини куриш каби энг қийин ва шу билан бирга энг фахрли тарихий вазифа юклаган эди. Сизларнинг кўпинча урушининг оловли йўлларида ўтгансиз.

Бу — оғир пайтлар эди Биз ҳаёт-мамот жангига бордик. Тўғиб ухламаган ва тўғиб овқат емаган пайтлар ҳам бўлган эди. Бутун куч-гайратни сарфлаб ишлашга тўғри келар эди. Аммо буюк мақсад буюк гайрат-шижоатни яратди. Советлар мамлакатини қайта қуриш, муштаҳкамлаш, чинқиди, қўлга қўрул олди ўзини қатъий туриб ҳамона қилди. Миллионларча тенкурларининг маби бу ерда ҳозир бўлган кишиларнинг ҳар бири ҳам босиб ўтилган йўлга — фидокорона зафарлар йўлига ифтихор билан назар солиши мумкин.

Биз сизларни партия Марказий Комитетида иззат-ҳурмат ва миждорчилик сўзларини яна бир марта изхор қилиш учунгина тақлиф қилганимиз йўқ, албатта. Партия ветеранлари, меҳнат ветеранлари бутун совет халқининг буюк тажрибасини мунассамаштиришди. Сизларнинг бу тажрибаси ва билимининг муштарак ишшига, ҳозирги пайтда партия ва халқ олдида, совет кишиларининг бутун-бутун авлодлари олдида турган вази-фаалари ҳал этишга янада актив хизмат қилишини истайми.

Шу босдан, хурматли Ленин партияси ветеранлари, буюгун сизлар билан учрашиб, сизнинг тажрибаси ва билиминингиздан ахшироқ, кўпроқ фойдаланиш тўғрисида гаплашиб олишни истайми. Бундай мулоқот масалаларни ўртага қўйишни ҳам, таъкид қилишни ҳам, таъкид қилишни ҳам, камчиликларни таъкид қилишни ҳам қўзда тутати, албатта. Хуллас, партиявийлик билан, ленинчиликка самимий гаплашиб олайлик. Мен суҳбатимизга қисқача кириш сифатида шу гапларни айтишни истайди.

Мен суҳбатимизга қисқача кириш сифатида шу гапларни айтишни истайди. 1915 йилдан бери КПСС аъзоси, Советлар I Бутуниттифоқ съездининг иштирокчиси, партия ветеранларининг Ленинграддаги Октябрь революцияси давлат музейига ердан Советнинг раиси В. П. Виноградов, 1932 йилдан буюгун КПСС аъзоси, Социалистик Меҳнат Қаҳрамони П. Д. Бородин, 1918 йилдан буюгун КПСС аъзоси, Улуғ Ватан уруши ва меҳнат ветерани, КПСС XXVI съездининг делегати, Киев шаҳри Печера райони партия ветеранлари кенгашининг раиси В. И. Киселев, «Ростсельмаш» заводининг раёндаювчиси, заводда кўп станоччилар ҳаракатининг ташаббускори, Донда коммунистик меҳнат дастлабки зарбдорларидан бири П. К. Колесников, Белоруссия деҳқончилик илмий-тадқиқот институти кузги дов экинлари селекцияси ва бирламчи уруғчилиги бўлимининг мудири, Социалистик Меҳнат Қаҳрамони, Белоруссия ССР давлат хизмат кўрсатган фаан арбоби Н. Д. Мухин, иккене-р, Социалистик Меҳнат Қаҳрамони, РСФСРда хизмат кўрсатган меҳнаткор В. М. Баходдина, истафодаги генерал-майор М. Д. Толшмаков, 1931 йилдан бери КПСС аъзоси, Социалистик Меҳнат Қаҳрамони, Қозғистон ССР Тўлдиқўрғон областидаги «Октябрь 40 йилдиги» колхозининг раиси Н. Н. Головацкий, Гражданлар уруши ва Улуғ Ватан урушининг ветерани Е. Ж. Чидишев, Социалистик Меҳнат Қаҳрамони, Москва «Метрострой» бошқарувининг ўринбосари Т. В. Федорова ўртоқлар сўзга чиқадилар.

Сўнгра ҳозир бўлганлар томонидан самимий кутуб олганин КПСС Марказий Комитетининг Бош секретари, СССР Олий Совети Президиумининг Раиси ўртоқ Ю. В. Андропов сўзга чиқадилар.

Партия ва меҳнат ветеранларининг КПСС раҳбарлари билан бўлган самимий ўртоқлик вазиётидаги учрашуви тугайди. Ветеранлар ўзларининг бутун кучлари, Ватанини социал-иқтисодий ва маънавий жиҳатдан ривожлантириш вазиётидаги ҳал қилишга, унинг қудратини кўпайтиришга, жанговар ўринбосарларимиз — совет кишиларининг еш авлодини тарбиялашга зўр гайрат билан сарфлайми, деб партияга, унинг Марказий Комитети, КПСС Марказий Комитетининг Сийёси бюросига ваъда берадилар.

(ТАСС)

Ўртоқ Ю. В. АНДРОПОВ нутқи

Азиз ўртоқлар! Бизнинг суҳбатимиз, худди кутганимиздек сермазмун, фойдали, айна Сийёси бюро ҳам умид қилганидек бўлиб қиди. Бу ерда янгаран нутқларнинг учта халқароли белгисини алоҳида ажратиб кўрсатим келади. Биринчидан, бу — уларнинг активлиги, ҳуқур партиявий эътиқодчилиги руҳидир. Бу — коммунистик идеалларининг сўнмас қиммати, партия бораётган йўлнинг тўғрилиги эътиқодири. Боз устига, бизнинг ишончимиз қилиб бўлган, совет халқи янгилаётган жамияти яхшиликлар учун курашиш, сажоат билан курашиш кераклигига эътиқод ҳам шу жумлага кирди.

Ўртоқлар, энди ким биринчи бўлиб сўзга чиқадилар? Кимга сўз бериш керак? Марҳамат.

1915 йилдан бери КПСС аъзоси, Советлар I Бутуниттифоқ съездининг иштирокчиси, партия ветеранларининг Ленинграддаги Октябрь революцияси давлат музейига ердан Советнинг раиси В. П. Виноградов, 1932 йилдан буюгун КПСС аъзоси, Социалистик Меҳнат Қаҳрамони П. Д. Бородин, 1918 йилдан буюгун КПСС аъзоси, Улуғ Ватан уруши ва меҳнат ветерани, КПСС XXVI съездининг делегати, Киев шаҳри Печера райони партия ветеранлари кенгашининг раиси В. И. Киселев, «Ростсельмаш» заводининг раёндаювчиси, заводда кўп станоччилар ҳаракатининг ташаббускори, Донда коммунистик меҳнат дастлабки зарбдорларидан бири П. К. Колесников, Белоруссия деҳқончилик илмий-тадқиқот институти кузги дов экинлари селекцияси ва бирламчи уруғчилиги бўлимининг мудири, Социалистик Меҳнат Қаҳрамони, Белоруссия ССР давлат хизмат кўрсатган фаан арбоби Н. Д. Мухин, иккене-р, Социалистик Меҳнат Қаҳрамони, РСФСРда хизмат кўрсатган меҳнаткор В. М. Баходдина, истафодаги генерал-майор М. Д. Толшмаков, 1931 йилдан бери КПСС аъзоси, Социалистик Меҳнат Қаҳрамони, Қозғистон ССР Тўлдиқўрғон областидаги «Октябрь 40 йилдиги» колхозининг раиси Н. Н. Головацкий, Гражданлар уруши ва Улуғ Ватан урушининг ветерани Е. Ж. Чидишев, Социалистик Меҳнат Қаҳрамони, Москва «Метрострой» бошқарувининг ўринбосари Т. В. Федорова ўртоқлар сўзга чиқадилар.

Сўнгра ҳозир бўлганлар томонидан самимий кутуб олганин КПСС Марказий Комитетининг Бош секретари, СССР Олий Совети Президиумининг Раиси ўртоқ Ю. В. Андропов сўзга чиқадилар. Партия ва меҳнат ветеранларининг КПСС раҳбарлари билан бўлган самимий ўртоқлик вазиётидаги учрашуви тугайди. Ветеранлар ўзларининг бутун кучлари, Ватанини социал-иқтисодий ва маънавий жиҳатдан ривожлантириш вазиётидаги ҳал қилишга, унинг қудратини кўпайтиришга, жанговар ўринбосарларимиз — совет кишиларининг еш авлодини тарбиялашга зўр гайрат билан сарфлайми, деб партияга, унинг Марказий Комитети, КПСС Марказий Комитетининг Сийёси бюросига ваъда берадилар.

Энди эса «ветеран» тушунчаси бизда янги, инсопарварлик маъноси билан тўлди. Чинқидан жангчининга эмас, у билан бирга кадар ишчи, қиллоқ меҳнатчиси, хизмат кўрсатган олим, артист, муаллим, врач, уларнинг ҳаммасини миждорчилик ва илтифот билан ветеранлар деб атайдилар. Улар куч-гайратга тўлиб-тошган, юксак маънавий фахиллар соҳиб бўлган инқилбчилар. Ветанга партияга сажоат билан хизмат қилаётган кишилардир.

Ветеранлар — янги турмуш куришининг ноёб тажрибаси, бутун инсоният бойлигига бойлик қўшган тажриба соҳибларидир. Бу тажрибанинг тарихий доираси бир неча авлодларнинг зафарларини ўз ичига олади. Назаримда, ҳали яқиндаги революциядан аввалги ўрта инқилбнинг тарихий доирасида эса бўлган партиянинг буюклики курашчилари ветеранлар деб эъвоаланар эди. Сўнгра биз учун дастлабки совет беш йилликларнинг даврларидан социалистик мусобақа зарбдорлари, ташаббускорлари ветеранлар бўлиб қолди.

Сизларнинг орангизда — Улуғ Ватан уруши йилларида социалистик Ватан қимом қилиб қолганига, душман тор-тор этилганлиги ва шавқатли меҳнат қилганига учун бизнинг астойдил миждорчилигимизга сазовор бўлган кишилар ҳам бор.

Замон эса шитоб билан олға бормоқда, шу босдан ҳозир биз билан бизнинг замонашларимиз, кўпгина оғам, дунёдаги энг қатъий илтифот стаянларини барпо этган, космосни забт этган кишилар ҳам ветеранлар тукумунга қўшиб қўйилмоқда... Шу тариқа замоналар бир-бирга пайваста бўлиб келмоқда. Ҳар бир авлодиннинг анимасига катта муштарак ишдан бир улуш тушмоқда. Коммунистик турмушнинг тажрибасининг ўзининга ахши ва ажралмасдир. Биз унинг бирон-бир қимматли заррасини бой берингиз қаҳқимиз йўқ. Ўртоқлар! Марказий Комитетининг Сийёси бюроси Сизларни Марказий Комитетга тақлиф этар экан, ветеранларнинг тажрибасидан қандай қилиб оқилона ва коммунизм иши учун кўп маънафалли тарзда фойдаланиш хусусида сизлар билан маслаҳатлашгани, шу ҳақда биргаликда ўйлашиб олишни мулжаллаган эди. Шу билан бирга, бу ерда ҳақли равишда таъкидлаб ўтилганидек, гап замонамизнинг конкрет вазиёти, кўп жиҳатдан янги ва янги-чилига мураккаб вазиёти билан ҳал этиш учун кекса авлодларнинг тажрибасидан қандай қилиб фойдаланиш тўғрисида бормоқда.

Шу вазиёфалар ҳақида ўртоқлар гапириб ўтишди. Бу мавзуда меннинг ҳам бир неча оғиз сўз айтишимга ижозат бергайсизлар.

КПСС Марказий Комитетининг 1982 йил ноябрь ва 1983 йил июнь Пленумлари материаллари билан ҳам-маларингиз танишсанлар, албатта. Бу Пленумларнинг

Энди идеология иши ҳақида гапирмоқчиман. Биз Пленум ўтмақдир. Қарор қабул қилдик, энди асосий иш қилиниши — шу қарор бажарилиши керак. Бу гапнинг амалий маъноси нимадан иборат? Бунинг маъноси шуки, бахтга қарши, ҳали ҳам сўз билан иш ўрта-сида давом этиб келаётган узилишни бартараф қилиш керак. Бунинг маъноси шуки, одамлар билан жиждий равишда ошқорна гаплашиш

ни, ўткир масалаларни чет-қатта ўтмаслини ўрганиш керак. Бунинг маъноси шунки, ҳар бир кишини ижтимоий турмушининг оғли, алаббатта, оғлини қатъийлик билан айланттириш учун меҳнат кашларининг сийёси маънавий мунтазам равишда ошқорна қилиш керак.

Буни биргана сўзлар билан, ҳатто энг яхши, энг соз сўзлар билан ҳам бажариш мумкин эмаслини равшан қилиш керак. Бунинг маъноси шунки, ижтисодий ишнинг жиждий равишда ошқорна қилиш керак. Бунинг маъноси шунки, ижтисодий ишнинг жиждий равишда ошқорна қилиш керак. Бунинг маъноси шунки, ижтисодий ишнинг жиждий равишда ошқорна қилиш керак.

Мисол учун ижтисод масалаларини олайлик. Онгли индустриаллик жамиятнинг табиғати ҳо хусусиятдир, яхши, ҳалол ишлаш бу индустриалликнинг табиғатидир. Айрим жойларда эса индустриаллик мустаҳкамлаш тўғрисидаги давлатни ҳар бир кишининг ўз иш жойида фалон соатдан — фалон соатга ҳақ бўлиши устидан қатъий назорат таъини таъини эдилар. Албатта, бунга ҳам қўз-қулоқ бўлиб туриш, прогнумларини назорат қилиш керак. Бирок, бошқа ҳақда ҳам ўйлаш лозим. Ҳўш, ҳар бир киши ўз иш жойида фалон соатдан — фалон соатга ҳақ билан ишлаш керак. Бунинг маъноси шунки, ижтисодий ишнинг жиждий равишда ошқорна қилиш керак.

Важобовнинг, социалистик индустриаллик моҳияти ҳар бир кишининг ўз иш жойида зўр гайрат билан ишлаши керакдан иборат. Бунга эришиш керак, бунинг маъноси шунки, ижтисодий ишнинг жиждий равишда ошқорна қилиш керак. Бунинг маъноси шунки, ижтисодий ишнинг жиждий равишда ошқорна қилиш керак. Бунинг маъноси шунки, ижтисодий ишнинг жиждий равишда ошқорна қилиш керак.

қаси, ҳозиргина мен тилга олиб ўтган маънавий, моддий ва табиғий омилларнинг улуғлиги юксак меҳнат маданиятига олиб бориши мумкин, бу эса ишлаб чиқаришдаги тартиб ва индустриалликнинг энг ишончли таъинидир.

Бу ерда мен мазкур вазиёфалар ва проблемалар ҳақида гапирганимизнинг боиси шуки, улардан ҳар бирини ҳал қилишда партияга, халққа сизларнинг тажрибаси ва билиминингиз керак, азиз ўртоқлар. Зеро, социал инқилбдорлик, неламак сари ҳаракат қилиш ўтмишда орттирилган жамияти қимматли тажрибаси сақлаб қолишни, қўйиб туришни ҳаққоний равишда таъини эдилар. Бинобарин, сизларнинг олдиндаги чиндан ҳам жузта катта ишлар турбиди, ўртоқлар.

Аммо, ветеранларнинг тажрибаси ва билими айниқса зарур бўлган бир шунча иштирокчи керак. Назаримда нима демократ жамияти пайдо қилиш керак, гап ишлар билан ишлаш ҳақида бора-бора.

Бизнинг жамиятимиздаги авлодлар ўртасида, баъзан айтишаётганидек, оталар ва болалар ўртасида низо йўқ. Аммо бу низо бу соҳадаги ҳамма ишнинг сиқилини борини деган маъно асло келиб қолмайди. Чунки ишлар тўғрисида баҳс улар ўтмишда қилишган ёмонроқми ёки ахшироқми, деган масала устидаги баҳс бирон бир тарзда ҳаммаши давом этиб келган. Ишларни бир-бирига бориб қолган кишилар баъзан ҳозирги даврга қаранг-а, бизнинг ишларимиздаги ишлар шундайми? — деб ноийдилар. Иккинчи томондан, ўзларига ёқмайдиган ҳамма иш учун «оталарни» гуноҳкор қилишга уринувчи йигит-қизлар ҳам бор.

сани ҳам унуттиш ярамайди. Бошқа ишларга маъсув қилиш ва таъини эдилар. Бунинг маъноси шунки, ҳар бир кишини ижтимоий турмушининг оғли, алаббатта, оғлини қатъийлик билан айланттириш учун меҳнат кашларининг сийёси маънавий мунтазам равишда ошқорна қилиш керак.

Бундай ҳодисаларга, бундай қайфиятларга қарши қатъийлик билан курашиш лозим. Биздан кейин қолган авлодларни турмушга шундай назар билан қараши керак, буларнинг моддий шайматлари (буларга ижозатлар бора-бора тўбора кўпайиши лозим ва қўлайеради) инсоният устидан қилган қилмасин, балки унинг энг юксак эҳтиёжларини қондиришга хизмат қилган бўлиши керак. Инсоният маънавий бойлигига чинакамгина ҳеч қандай зарри бу бойликни ҳаммага солиш учун деворга осиб бўлмас — биз ана шундай бойликни қўйиб туриш тарафдоримиз. Бу — инсоният, совет кишининг муносиб бирдан бири бўлидир.

Ишларнинг ҳарбий-ватанпарварлик руҳида тарбиялангани ҳам аҳамияти зўр, бу ерда ўртоқлар шу ҳақда тўғри гапиринди.

Умуман ишларнинг хусусиятларини, улар ишлаб турган янги шароитларни эътиборга олиб, улар билан ишлаш ва доимо ишлавериш керак. Келинлар, масалан шундай тарзда қўйлик партиянинг ҳар бир ветерани, ҳар бир меҳнат ветерани ишларининг мураббийси бўлиши керак. Бу вазиёфалар шундай амалга оширилиши, ишнинг қандай қилиб ахшироқ йўлга қўйиш хусусида партия ва комсомол ташкилотлари ветеранлар билан бирга ўйлаб куришлари лозим.

Давоми иккинчи бетда

Ўзбек совет адабиётида бугун шоирларнинг катта отряди фаол ижод қилмоқда. Жуда кўп шеърлар, асарлар яратилмоқда. Улар ҳақида фикр қилишнинг вақти етган. Замонавий шеърларнинг, унинг ранг-баранг нақшлари ижоди ҳақида сузлашмоқ талаби эҳтиёжга айланмоқда.

Шеърнинг тарихи бадий сўз маданияти, сўзнинг шеърда тиражированиши ҳисобидан ифода қилинган ўрни ҳамда бадий вазифини хусусида, сўзнинг маънодорлик, маънавий функцияси ҳақида фикр юритиш фойдаланган ҳолда эмас. Бу борда шоирларнинг эришган ютуқ ва янгиликларини очиб, шунингдек, очилган шеърнинг масалаларини кўтариш лозим. Адабий танқидчилик ўз таҳли ва

тадқиқ доирасига шеърда яшаш турган барча ижодкор шахсларни қамраб оловдиган бўлиши керак. Албатта, унинг шеърларининг ижодий маҳсуллари эса танқидчилик эътиборидан чеккада, нега шундай?

Эш шеършунос олим И. Ҳаққулов эътиборининг гоятда муҳим муаммоларга тортган. Албатта, унинг қарашлари мунозарали ўринлар ҳам йўқ эмас, Лекин биз замонавий шеърларнинг ҳақида қандай фикр қилдик? Сизга бугунги фаол шеърларнинг қайси томонлари, айниқса, маъқул ва қайси жиҳатлари қаноатлангандир? Келинг, шу ҳақда сузлашайлик.

ва адабий танқидимиз шеърнинг ҳал қилувчи қуроли — сўзга, унинг гоёвий, бадий, амалий моҳиятига етарли эътибор бермаётгани. Ҳолбуки, сўз маънаси, бу — ижодкорнинг услуби билан, дид, савия, маҳорат талаблари билан бевосита боғлиқ масалалар.

Янги шеърнинг ҳолати йўқ, ҳаёт шеърларининг тарихий моҳияти мекхатта сингган шеърларнинг иррационали асарларида ҳам сўзнинг соҳалаштирилиши, савб фикрлар учун исроф этиш ҳоллари мавжуд. Тасаввур қилдингиз: кечкурун чойхонага кирдингиз. Иттифоқ, ўнта ошнеларнинг «бир лаган кирмиш палов» ўртада, «ўнта юлдуздек қараклаб» ўтирибди. Лекин ҳақ ким Сизни пайқамайди, илтифот кўрсатмайди, «Хамма ошлар сунъатин мактар ва мактар бир-бирини...» Шунда Сиз: «Ул томор ўқим — йўқдими, бу томор ўқим, ва лек...», деб турармидингиз? Йўқ, албатта. Бошқача йўл тутардингиз. Ва ўша ҳолатнингиз ҳақида сира-сира:

Энгиллаш — этайин ҳаракат. Агар, чиндан ҳам, ўша «қўпол» шовдан нонинг эзилган бўлса, бу телбалик белгиси. Йўқ, у одам нонинг тасодифан бостан бўлиши мумкин. Шонинг «эзилмади» сўзи, Сатрлардаги кўп сўзлар ўз ўрнида эмас. Сокта туйғулар ясама сўзларни, эргаштириб келади. «Телбара» телбаланди, телба бўлди мазмунда бўлса, эхир бу калпирга нисбатан ҳақоратку! «Энгри жазоловди гуноҳимизни», дейиш нимани аниглайди. Наҳотки, урушни ў «гуноҳимиздан кўрсак!»

Унинг яна бир қанча шеърларида сўзлар рангисиз, маъно эриб сўз. Баъзи парчаларни ўқийлик:

Табиатнинг эхсон қизиқ, Базилларнинг қўзлари қисқ. Кимдир кўй кўз, Кимдир шадло кўз, Кимдир кўк кўз, Кимдир қора кўз, Немк кўз бор — қорачғи бор.

Тўғриси, сўзнинг қадрига ачинади, одам. Гўё сўзлар эрмакка айталиётгандай. Ички эҳтиёждан пайдо бўлган аниқ фикр йўқ. Сузбозлик бор, шонинг.

Завқий даврни теран нигоҳ билан кўришда биз жуда чуқур аниқлайдим. Замона воқеаларини гоятда қизиқ билан кузатади. Уларда гайрат билан иштирок этади.

У тенгсиз ижтимоий жасорат эга бўлган ноб шонинг тарихидандир. Шунинг учун ҳам, у буюк хуррият бўлишини олдиндан башорат қилган эди. Завқийнинг таваққури шу қадар илдам ва мазмундор эди: «Гадомиз, бошлар ўра соялар солсун Хумо етукур. Муқаррардур замона инқилоб ўлса ажаб эрмас...»

Даврининг руҳини, унинг тараққийини теран аниқлашларига ва унинг ривожини, табиатини узоқ ва монилар эътибор билан тинг

УЗ сехри — бадий ижод ахлини илҳомлантиришга қодир куч. Уни поэтик идрок қилшдан маҳрум шоир ҳеч қачон шеърни сўз санъатининг мумтоз намунаси даражасига кўтари олмайд.

Классикларнингнинг ҳам, Гафур Фулом, Ҳамид Олимов, Миртемир, Усмон Носирнинг ўзбек совет шеърларининг атоқли вақилларининг ҳам асарларига шукҳ қўшган фазилат, биринчи галда, сўзга фаол нуосабат, сўзнинг ўз ўрнида ишлатила билмиш эмасми?

англаб иш юритган ҳар қандай шоир ижода яхши натижаларга эришад.

Мана шу эстетик омилга тубдан бефарқ қарамайдиган шоирлардан бири Рамаз Бобожон десак, хато қилмаган бўламоқ.

Бир ёнда ифросилик, бир ёнда поклик, Бир ёнда гердайиш, бир ёнда хоклик, Бир ёнда жўмардик, бир ёнда гарлик, Бир ёнда тик қоя, бир ёнда жарлик...

Бир ёнда ҳўжумкор нурафшон идрок, Бир ёнда ҳақсизлик юз тубан, ҳалоқ... Шунчалар мураккаб бу кекас олам, Тагин ҳам эсидан озмайдиди одам!

Ҳамид Олимовнинг «Офелиянинг ўлими» шеърини. Ундаги бирор сўз аниқ иборани бошқа сўз, ибора билан алмаштириб бўлмайди. Ҳўш, бунинг сирини нимада? Аввало, шонинг она тили руҳи ва ифода хусусиятларининг фавқуллодда ҳассослик билан идрок этишда. Бу эса энг муҳими. Ақс ҳолда, юқоридики сатрлардаги сўзлар кучли бир ҳарорат, қайтарилмас оҳанг билан шеърхонни ларза солмаган бўлар эди. Ички кингиз мисрада «маъносидан кейинги «гамгин сазор» ибораси лирик ҳаётрон қалбини чулгангача фоме ҳолатининг ички моҳиятини ёркин гавдалантиришга хизмат қилади...»

Унинг шеърларидаги «Сен пилэ вртганда Мен кўз ёш бўлдим»; «Тоғда ер қазди, Обод қилди тоғни турпоқдан»; «Тиклаб қўйди жимжима шийпон, Шинда жимир-жимир қилар сувар, «Галиянинг қўзлари жикча ёш эди, Сипқорсанг чанқоринг босғудай тўла сингари қатор-қатор сатрларда сўзлар ўз асосий мазмунини маҳрум этилган. Зўрма-зўрмалик билан ишлатилган. Ахир, «обод қилди тоғни турпоқдан» дейилганда нимага асосланган!

Завқий ҳудди Мухаммад Аминхўжа Муқимий, Зокир-жон Фўркат каби ижтимоий ҳаёт ҳодисаларига нисбатан гоятда фаол позицияда турди. У мазмундор ва ҳаракатчан онг намонадиси эди. Ҳеч нарсаси ва аниқлиги, ҳалқ ҳаётига асло бефарқ қарамас эди.

Завқий «ўз оруз қилган инқилоб қуларига етишди Октябрь инқилобининг гойи ва тоза шўрларини халқнинг ҳаётини тубдан ўзгартириб юборди. Халқ толенинг оёғида кирди. Завқий инқилобни шоду хуррамлик билан қарши олди. Кескайи қолган бўлишига қарамасдан унга гайрат-шижоат билан хизмат қилди. Инқилобни олқиллади. Бу қуларнинг эллик йил оруз қилиб қу ган эди.

Бу Ҳамид Олимовнинг «Офелиянинг ўлими» шеърини. Ундаги бирор сўз аниқ иборани бошқа сўз, ибора билан алмаштириб бўлмайди. Ҳўш, бунинг сирини нимада? Аввало, шонинг она тили руҳи ва ифода хусусиятларининг фавқуллодда ҳассослик билан идрок этишда. Бу эса энг муҳими. Ақс ҳолда, юқоридики сатрлардаги сўзлар кучли бир ҳарорат, қайтарилмас оҳанг билан шеърхонни ларза солмаган бўлар эди. Ички кингиз мисрада «маъносидан кейинги «гамгин сазор» ибораси лирик ҳаётрон қалбини чулгангача фоме ҳолатининг ички моҳиятини ёркин гавдалантиришга хизмат қилади...»

Унинг шеърларидаги «Сен пилэ вртганда Мен кўз ёш бўлдим»; «Тоғда ер қазди, Обод қилди тоғни турпоқдан»; «Тиклаб қўйди жимжима шийпон, Шинда жимир-жимир қилар сувар, «Галиянинг қўзлари жикча ёш эди, Сипқорсанг чанқоринг босғудай тўла сингари қатор-қатор сатрларда сўзлар ўз асосий мазмунини маҳрум этилган. Зўрма-зўрмалик билан ишлатилган. Ахир, «обод қилди тоғни турпоқдан» дейилганда нимага асосланган!

Завқий ҳудди Мухаммад Аминхўжа Муқимий, Зокир-жон Фўркат каби ижтимоий ҳаёт ҳодисаларига нисбатан гоятда фаол позицияда турди. У мазмундор ва ҳаракатчан онг намонадиси эди. Ҳеч нарсаси ва аниқлиги, ҳалқ ҳаётига асло бефарқ қарамас эди.

Завқий ҳудди Мухаммад Аминхўжа Муқимий, Зокир-жон Фўркат каби ижтимоий ҳаёт ҳодисаларига нисбатан гоятда фаол позицияда турди. У мазмундор ва ҳаракатчан онг намонадиси эди. Ҳеч нарсаси ва аниқлиги, ҳалқ ҳаётига асло бефарқ қарамас эди.

Завқий «ўз оруз қилган инқилоб қуларига етишди Октябрь инқилобининг гойи ва тоза шўрларини халқнинг ҳаётини тубдан ўзгартириб юборди. Халқ толенинг оёғида кирди. Завқий инқилобни шоду хуррамлик билан қарши олди. Кескайи қолган бўлишига қарамасдан унга гайрат-шижоат билан хизмат қилди. Инқилобни олқиллади. Бу қуларнинг эллик йил оруз қилиб қу ган эди.

Завқий «ўз оруз қилган инқилоб қуларига етишди Октябрь инқилобининг гойи ва тоза шўрларини халқнинг ҳаётини тубдан ўзгартириб юборди. Халқ толенинг оёғида кирди. Завқий инқилобни шоду хуррамлик билан қарши олди. Кескайи қолган бўлишига қарамасдан унга гайрат-шижоат билан хизмат қилди. Инқилобни олқиллади. Бу қуларнинг эллик йил оруз қилиб қу ган эди.

Шеърнинг ҳақиқатан ҳам сўзга ҳассослик намунаси билан бизни қувонтириб келмоқда. Э. Воҳидов турмушдаги ёруғ, одам қалбини оризтирувчи эхтиросли кайфиятларни тасвирлайди. У дарди ҳис-туйғуларини ақс эфирганда ҳам сўзни азоб ичида яшашга маҳкум этмайди.

Унинг шеърларидаги «Сен пилэ вртганда Мен кўз ёш бўлдим»; «Тоғда ер қазди, Обод қилди тоғни турпоқдан»; «Тиклаб қўйди жимжима шийпон, Шинда жимир-жимир қилар сувар, «Галиянинг қўзлари жикча ёш эди, Сипқорсанг чанқоринг босғудай тўла сингари қатор-қатор сатрларда сўзлар ўз асосий мазмунини маҳрум этилган. Зўрма-зўрмалик билан ишлатилган. Ахир, «обод қилди тоғни турпоқдан» дейилганда нимага асосланган!

Завқий ҳудди Мухаммад Аминхўжа Муқимий, Зокир-жон Фўркат каби ижтимоий ҳаёт ҳодисаларига нисбатан гоятда фаол позицияда турди. У мазмундор ва ҳаракатчан онг намонадиси эди. Ҳеч нарсаси ва аниқлиги, ҳалқ ҳаётига асло бефарқ қарамас эди.

Завқий ҳудди Мухаммад Аминхўжа Муқимий, Зокир-жон Фўркат каби ижтимоий ҳаёт ҳодисаларига нисбатан гоятда фаол позицияда турди. У мазмундор ва ҳаракатчан онг намонадиси эди. Ҳеч нарсаси ва аниқлиги, ҳалқ ҳаётига асло бефарқ қарамас эди.

Завқий «ўз оруз қилган инқилоб қуларига етишди Октябрь инқилобининг гойи ва тоза шўрларини халқнинг ҳаётини тубдан ўзгартириб юборди. Халқ толенинг оёғида кирди. Завқий инқилобни шоду хуррамлик билан қарши олди. Кескайи қолган бўлишига қарамасдан унга гайрат-шижоат билан хизмат қилди. Инқилобни олқиллади. Бу қуларнинг эллик йил оруз қилиб қу ган эди.

Завқий «ўз оруз қилган инқилоб қуларига етишди Октябрь инқилобининг гойи ва тоза шўрларини халқнинг ҳаётини тубдан ўзгартириб юборди. Халқ толенинг оёғида кирди. Завқий инқилобни шоду хуррамлик билан қарши олди. Кескайи қолган бўлишига қарамасдан унга гайрат-шижоат билан хизмат қилди. Инқилобни олқиллади. Бу қуларнинг эллик йил оруз қилиб қу ган эди.

С Ў З Ҳ А Ё Т Б А Х Ш Э Т С И Н

Иброҳим ҲАҚҚУЛОВ

Унинг шеърларидаги «Сен пилэ вртганда Мен кўз ёш бўлдим»; «Тоғда ер қазди, Обод қилди тоғни турпоқдан»; «Тиклаб қўйди жимжима шийпон, Шинда жимир-жимир қилар сувар, «Галиянинг қўзлари жикча ёш эди, Сипқорсанг чанқоринг босғудай тўла сингари қатор-қатор сатрларда сўзлар ўз асосий мазмунини маҳрум этилган. Зўрма-зўрмалик билан ишлатилган. Ахир, «обод қилди тоғни турпоқдан» дейилганда нимага асосланган!

Завқий ҳудди Мухаммад Аминхўжа Муқимий, Зокир-жон Фўркат каби ижтимоий ҳаёт ҳодисаларига нисбатан гоятда фаол позицияда турди. У мазмундор ва ҳаракатчан онг намонадиси эди. Ҳеч нарсаси ва аниқлиги, ҳалқ ҳаётига асло бефарқ қарамас эди.

Завқий ҳудди Мухаммад Аминхўжа Муқимий, Зокир-жон Фўркат каби ижтимоий ҳаёт ҳодисаларига нисбатан гоятда фаол позицияда турди. У мазмундор ва ҳаракатчан онг намонадиси эди. Ҳеч нарсаси ва аниқлиги, ҳалқ ҳаётига асло бефарқ қарамас эди.

Завқий «ўз оруз қилган инқилоб қуларига етишди Октябрь инқилобининг гойи ва тоза шўрларини халқнинг ҳаётини тубдан ўзгартириб юборди. Халқ толенинг оёғида кирди. Завқий инқилобни шоду хуррамлик билан қарши олди. Кескайи қолган бўлишига қарамасдан унга гайрат-шижоат билан хизмат қилди. Инқилобни олқиллади. Бу қуларнинг эллик йил оруз қилиб қу ган эди.

Завқий «ўз оруз қилган инқилоб қуларига етишди Октябрь инқилобининг гойи ва тоза шўрларини халқнинг ҳаётини тубдан ўзгартириб юборди. Халқ толенинг оёғида кирди. Завқий инқилобни шоду хуррамлик билан қарши олди. Кескайи қолган бўлишига қарамасдан унга гайрат-шижоат билан хизмат қилди. Инқилобни олқиллади. Бу қуларнинг эллик йил оруз қилиб қу ган эди.

Завқий «ўз оруз қилган инқилоб қуларига етишди Октябрь инқилобининг гойи ва тоза шўрларини халқнинг ҳаётини тубдан ўзгартириб юборди. Халқ толенинг оёғида кирди. Завқий инқилобни шоду хуррамлик билан қарши олди. Кескайи қолган бўлишига қарамасдан унга гайрат-шижоат билан хизмат қилди. Инқилобни олқиллади. Бу қуларнинг эллик йил оруз қилиб қу ган эди.

Шеърнинг ҳақиқатан ҳам сўзга ҳассослик намунаси билан бизни қувонтириб келмоқда. Э. Воҳидов турмушдаги ёруғ, одам қалбини оризтирувчи эхтиросли кайфиятларни тасвирлайди. У дарди ҳис-туйғуларини ақс эфирганда ҳам сўзни азоб ичида яшашга маҳкум этмайди.

Унинг шеърларидаги «Сен пилэ вртганда Мен кўз ёш бўлдим»; «Тоғда ер қазди, Обод қилди тоғни турпоқдан»; «Тиклаб қўйди жимжима шийпон, Шинда жимир-жимир қилар сувар, «Галиянинг қўзлари жикча ёш эди, Сипқорсанг чанқоринг босғудай тўла сингари қатор-қатор сатрларда сўзлар ўз асосий мазмунини маҳрум этилган. Зўрма-зўрмалик билан ишлатилган. Ахир, «обод қилди тоғни турпоқдан» дейилганда нимага асосланган!

Завқий ҳудди Мухаммад Аминхўжа Муқимий, Зокир-жон Фўркат каби ижтимоий ҳаёт ҳодисаларига нисбатан гоятда фаол позицияда турди. У мазмундор ва ҳаракатчан онг намонадиси эди. Ҳеч нарсаси ва аниқлиги, ҳалқ ҳаётига асло бефарқ қарамас эди.

Завқий ҳудди Мухаммад Аминхўжа Муқимий, Зокир-жон Фўркат каби ижтимоий ҳаёт ҳодисаларига нисбатан гоятда фаол позицияда турди. У мазмундор ва ҳаракатчан онг намонадиси эди. Ҳеч нарсаси ва аниқлиги, ҳалқ ҳаётига асло бефарқ қарамас эди.

Завқий «ўз оруз қилган инқилоб қуларига етишди Октябрь инқилобининг гойи ва тоза шўрларини халқнинг ҳаётини тубдан ўзгартириб юборди. Халқ толенинг оёғида кирди. Завқий инқилобни шоду хуррамлик билан қарши олди. Кескайи қолган бўлишига қарамасдан унга гайрат-шижоат билан хизмат қилди. Инқилобни олқиллади. Бу қуларнинг эллик йил оруз қилиб қу ган эди.

Завқий «ўз оруз қилган инқилоб қуларига етишди Октябрь инқилобининг гойи ва тоза шўрларини халқнинг ҳаётини тубдан ўзгартириб юборди. Халқ толенинг оёғида кирди. Завқий инқилобни шоду хуррамлик билан қарши олди. Кескайи қолган бўлишига қарамасдан унга гайрат-шижоат билан хизмат қилди. Инқилобни олқиллади. Бу қуларнинг эллик йил оруз қилиб қу ган эди.

Шеърнинг ҳақиқатан ҳам сўзга ҳассослик намунаси билан бизни қувонтириб келмоқда. Э. Воҳидов турмушдаги ёруғ, одам қалбини оризтирувчи эхтиросли кайфиятларни тасвирлайди. У дарди ҳис-туйғуларини ақс эфирганда ҳам сўзни азоб ичида яшашга маҳкум этмайди.

Унинг шеърларидаги «Сен пилэ вртганда Мен кўз ёш бўлдим»; «Тоғда ер қазди, Обод қилди тоғни турпоқдан»; «Тиклаб қўйди жимжима шийпон, Шинда жимир-жимир қилар сувар, «Галиянинг қўзлари жикча ёш эди, Сипқорсанг чанқоринг босғудай тўла сингари қатор-қатор сатрларда сўзлар ўз асосий мазмунини маҳрум этилган. Зўрма-зўрмалик билан ишлатилган. Ахир, «обод қилди тоғни турпоқдан» дейилганда нимага асосланган!

Завқий ҳудди Мухаммад Аминхўжа Муқимий, Зокир-жон Фўркат каби ижтимоий ҳаёт ҳодисаларига нисбатан гоятда фаол позицияда турди. У мазмундор ва ҳаракатчан онг намонадиси эди. Ҳеч нарсаси ва аниқлиги, ҳалқ ҳаётига асло бефарқ қарамас эди.

Завқий ҳудди Мухаммад Аминхўжа Муқимий, Зокир-жон Фўркат каби ижтимоий ҳаёт ҳодисаларига нисбатан гоятда фаол позицияда турди. У мазмундор ва ҳаракатчан онг намонадиси эди. Ҳеч нарсаси ва аниқлиги, ҳалқ ҳаётига асло бефарқ қарамас эди.

Завқий «ўз оруз қилган инқилоб қуларига етишди Октябрь инқилобининг гойи ва тоза шўрларини халқнинг ҳаётини тубдан ўзгартириб юборди. Халқ толенинг оёғида кирди. Завқий инқилобни шоду хуррамлик билан қарши олди. Кескайи қолган бўлишига қарамасдан унга гайрат-шижоат билан хизмат қилди. Инқилобни олқиллади. Бу қуларнинг эллик йил оруз қилиб қу ган эди.

Завқий «ўз оруз қилган инқилоб қуларига етишди Октябрь инқилобининг гойи ва тоза шўрларини халқнинг ҳаётини тубдан ўзгартириб юборди. Халқ толенинг оёғида кирди. Завқий инқилобни шоду хуррамлик билан қарши олди. Кескайи қолган бўлишига қарамасдан унга гайрат-шижоат билан хизмат қилди. Инқилобни олқиллади. Бу қуларнинг эллик йил оруз қилиб қу ган эди.

Шеърнинг ҳақиқатан ҳам сўзга ҳассослик намунаси билан бизни қувонтириб келмоқда. Э. Воҳидов турмушдаги ёруғ, одам қалбини оризтирувчи эхтиросли кайфиятларни тасвирлайди. У дарди ҳис-туйғуларини ақс эфирганда ҳам сўзни азоб ичида яшашга маҳкум этмайди.

Унинг шеърларидаги «Сен пилэ вртганда Мен кўз ёш бўлдим»; «Тоғда ер қазди, Обод қилди тоғни турпоқдан»; «Тиклаб қўйди жимжима шийпон, Шинда жимир-жимир қилар сувар, «Галиянинг қўзлари жикча ёш эди, Сипқорсанг чанқоринг босғудай тўла сингари қатор-қатор сатрларда сўзлар ўз асосий мазмунини маҳрум этилган. Зўрма-зўрмалик билан ишлатилган. Ахир, «обод қилди тоғни турпоқдан» дейилганда нимага асосланган!

Завқий ҳудди Мухаммад Аминхўжа Муқимий, Зокир-жон Фўркат каби ижтимоий ҳаёт ҳодисаларига нисбатан гоятда фаол позицияда турди. У мазмундор ва ҳаракатчан онг намонадиси эди. Ҳеч нарсаси ва аниқлиги, ҳалқ ҳаётига асло бефарқ қарамас эди.

Завқий ҳудди Мухаммад Аминхўжа Муқимий, Зокир-жон Фўркат каби ижтимоий ҳаёт ҳодисаларига нисбатан гоятда фаол позицияда турди. У мазмундор ва ҳаракатчан онг намонадиси эди. Ҳеч нарсаси ва аниқлиги, ҳалқ ҳаётига асло бефарқ қарамас эди.

Завқий «ўз оруз қилган инқилоб қуларига етишди Октябрь инқилобининг гойи ва тоза шўрларини халқнинг ҳаётини тубдан ўзгартириб юборди. Халқ толенинг оёғида кирди. Завқий инқилобни шоду хуррамлик билан қарши олди. Кескайи қолган бўлишига қарамасдан унга гайрат-шижоат билан хизмат қилди. Инқилобни олқиллади. Бу қуларнинг эллик йил оруз қилиб қу ган эди.

Завқий «ўз оруз қилган инқилоб қуларига етишди Октябрь инқилобининг гойи ва тоза шўрларини халқнинг ҳаётини тубдан ўзгартириб юборди. Халқ толенинг оёғида кирди. Завқий инқилобни шоду хуррамлик билан қарши олди. Кескайи қолган бўлишига қарамасдан унга гайрат-шижоат билан хизмат қилди. Инқилобни олқиллади. Бу қуларнинг эллик йил оруз қилиб қу ган эди.

ҲАМДАРДЛИК

Ўзбекистон ССР Ёзувчилар союзи правленессининг биринчи секретари ўрқот Сарвар АЗИМОВГА

Ўзбек адаби ва алломаси Воҳид Зоҳидовнинг вафоти муносабати билан АДР бутун иллий жамоатчилиги ҳамда ўз номидан чуқур таъзия ва ҳамдардлик билдираман. Воҳид Зоҳидов афгон халқининг дўсти, Афғонистон ва Совет Иттифоқи халқлари ўртасида дўстлик ҳамда оқ-қардошлиқнинг жонқуяр тарафдори эди. Бу оғир жудалик. Сиз билан бирга қайғудошимиз.

Сулаймон ЛОИҚ, қабиалар ишлари бўйича министри

Ўзбекистон ССР Фанлар академияси Абу Райҳон Беруний номлидаги Шарҳшунослик институтининг иллий ходимлари Б. Аҳмедов, А. Носиров, М. Юнусхўжаева қадимги шарҳ қўламақларини ўрганишлари.

Ўзбекистон ССР Фанлар академияси Абу Райҳон Беруний номлидаги Шарҳшунослик институтининг иллий ходимлари Б. Аҳмедов, А. Носиров, М. Юнусхўжаева қадимги шарҳ қўламақларини ўрганишлари.

Халима ХУДОЙБЕРДИЕВА

БАЛЛАДА

Мен бағрим ёқиб бўлдим, сел каби оқиб бўлдим,
Неча бор қайта ўлдим бу ҳолат тасвирдан.

Балки ораларига тагин тушар қўшниллар.
Бодом ҳам бир чеккада яралган куш янглиг.

Хайҳот, менинг кўнглимга гоят яқин эди у,
Шу яқинликдан туриб, юрагимни еди у!

Гўдак чоғиндагидай бугун алла айтганингиз.
Фақат газалингизда бўлмаса алам-ангиз.

Битта қадам, не учун шошилиамиз қўймоққа,
Битта қадам ва лекин бўлади-ку тийилсак.

Езувчи Х. Тўхтабоев ўзининг ўсириллар ва ёшларга атаб ёзган романини «Йиллар ва йўллар» деб атади.

ЕТИМЛАР

ЎЛНОРА кизи бу кеча бағримга оламан.
Олти ойдан буён сату-қаймоқ билан боқтираман уни.

кўст бажарилганини қаттиқ туриб талаб қиларди.
Сағирларга бошлана бераётганим, едириб-ичираётганим катта меҳрибонлик деб билганидан.

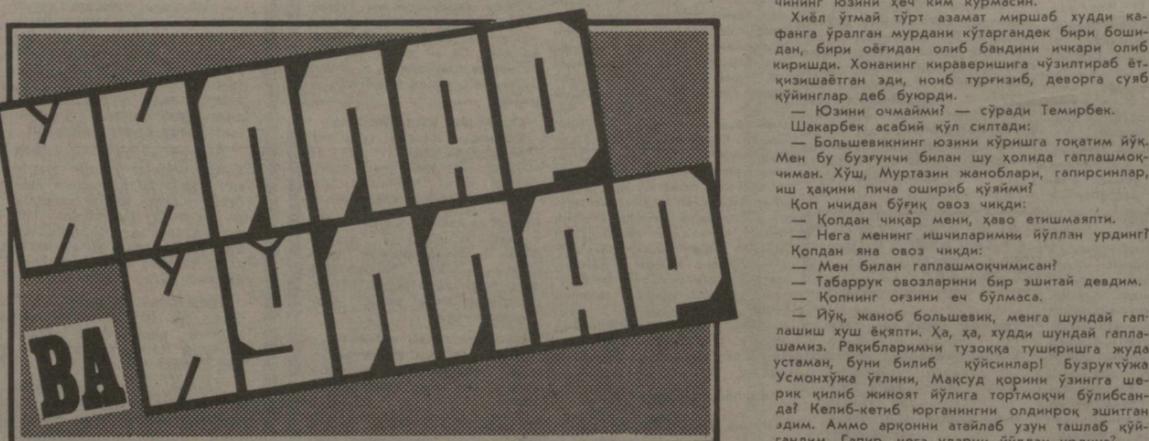
— Чик, энди, айт, старшина кирсин.
— Жаноблари!
— Чик дейлман.

— Чик, энди, айт, старшина кирсин.
— Жаноблари!
— Чик дейлман.

— Чик, энди, айт, старшина кирсин.
— Жаноблари!
— Чик дейлман.

— Чик, энди, айт, старшина кирсин.
— Жаноблари!
— Чик дейлман.

Худойберди ТУХТАБОЕВ

«Шакархон ноининг етимхонаси» деб номланиб гоҳ яхши, гоҳ ёмон маънодаги довуғи билан Фарғонага ёйилган бу икки қўрғон бир-бирига боқамти тушган.

— Шериклари олдида мустар бўлишмасмиканлар!
Ноиб жерик Берди:
— Олиб чиқ!

— Шериклари олдида мустар бўлишмасмиканлар!
Ноиб жерик Берди:
— Олиб чиқ!

— Шериклари олдида мустар бўлишмасмиканлар!
Ноиб жерик Берди:
— Олиб чиқ!

— Шериклари олдида мустар бўлишмасмиканлар!
Ноиб жерик Берди:
— Олиб чиқ!

— Шериклари олдида мустар бўлишмасмиканлар!
Ноиб жерик Берди:
— Олиб чиқ!

— Шериклари олдида мустар бўлишмасмиканлар!
Ноиб жерик Берди:
— Олиб чиқ!

АЛ-ХОРАЗМИЙНИНГ 1200 ЙИЛЛИГИ ОЛДИДАН

ЮБИЛЕЙ ТАРАДДУДИ

Шу йилнинг сентябрь ойида республикамиз ва бутун мамлакатимиз илмий жамоатчилиги Шарқнинг буюк аломаси, улугъ юртошнинг мухаммад ибн Мусо ал-Хоразмий таваллудининг 1200 йиллигини кенг нишонлайди. Шу кунларда ана шу тانتанга қизғин тайёргарлик ишлари олиб борилаётган. Юбилей кунларига қадар Ал-Хоразмий асарлари нашр этилади, унинг математика ва фаннинг бошқа соҳаларидаги фаоллигини акс эттирувчи рисодалар чоп этилади. Шу исни муҳимки, Ал-Хоразмийнинг алгебра соҳасидаги ишлари фақат Шарқда эмас, балки Ғарб мамлакатларида ҳам фаннинг ана шу соҳасининг ривожланишига асос бўлиб келмоқда. Алломанинг юбилейига унинг таваллуд тоғдан юрти —Хоразмда тайёргарлик ишлари аниқсиз қилиниб юборилган. Олимнинг ватандошлари унинг хотирасини ёдлаш мақсадида аллома ҳайкалини ишламоқдалар. Хевадаги гилла туқиш фабрикасида ҳам Ал-Хоразмий юбилейига муносиб совғалар тайёрланмоқда. Бу ерда олимнинг тасвири туширилган гилалар туқиляпти. Зеро, Ал-Хоразмий ҳар қанча ҳурмат ва эъзозга муносиб олимдир. Шунинг учун ҳам бутунги кунда қолхоз ва совхозларга, кўчаларга, паркларга, илмий муассасалар ва ўқув юртимизга Ал-Хоразмий номи берилган. Суратларга: Хева гилла туқиш фабрикасининг илгор ишчиси, ном муомилот Робилжон Раҳимов; Ал-Хоразмийнинг тасвири туширилган гиланин туқишмоқда Хева—Ал-Хоразмий ватани.

Қ. ОТАЕВ фотолари ЎЗАТ

ТЕЛЕВИЗОР—ҲАМ ҚУВОНЧ, ҲАМ...

Маълумки телевидение асимизнинг муъжизаларидан. Бироқ ана шу муъжиза баъзан кишиларга катта таъшиш тугдирган ҳоллар ҳам учраб туради. Айниқса, айрим кишиларнинг эътиборини қўзғийдиган баъзан ёнги чизиқига сабаб бўлади. Шу муносабат билан муҳим биринчи Тошкент шаҳар Совети ижроия қўмитаси Ички ишлар бошқармасига қарашли ўзғиртиш бошқармасининг бошлиғи И. ИОРИТОВГА телевидение эфирининг олдини олишда нималарга эътибор бериш лозимлиги ҳақида гапириб беришни сўради.

—Хозирги пайтда республикамиздаги даярлик ҳар бир хонадонда телевизор бор. Зотан, у энг зарур бўлган, ҳаётийнинг ажралмас бир қисмига айланиб қолди. Баъзан ўша зарур бўлган ишдан чиқиб қолади. Шундай пайтда телевизор ўз эгасига қутилмаган ташвишлар келтирилади. Айрим кишилар телевизор сотиб оладилару лекин ундан фойдаланиш қондаларини билмади эътибор бермайдилар. Манший турмушда фойдаланиладиган буюм бўлган, унчалик мураккаб эмас, муруваттини айлантирсанг бўлди маъна қилиб томоша қиларсан, деб ўйлашади. Бундай муносабат қимматбаҳо техникани мудатидан олдин ишдан чиқариш, телевизорнинг қийин кизиби, ифлосланиши ва ижодий ёнги чизиқига сабаб бўлади. Шу йилнинг ўзида Тошкент шаҳрида телевизор билан боғлиқ бир неча ҳодисалар юз берди. Иккинчиси, ойда, билинчиди Корасу массивининг 47-ўй, 49-квартирасида истикомат қилувчи Беловлар оиласида «Янтар-714» маркали телевизордан ёнги чизиқ. Натига баъзан ўй жиҳозлари зарарланди. Шу массивдаги 19 а ўйда истикомат қилувчи Навевлар оиласида ўз берган ёнги баъса хонадаги бутун жиҳозлар ёниб кетган.

Бу ёнги чизиқнинг сабаби оддий телевизордан фойдаланиш қондаларига риоя қилмаслик... Сўнги вақтларда телевизорлар доимий равишда техник жиҳатдан такомиллаштирилмоқда, барча ток ўтказадиган қисмлар ёнмайдиған, автоматик равишда ўчадиган материаллардан ишланмоқда. Шунга қарамай, телевизорлар ҳали ҳам баъзан ёнғига сабаб бўлмоқда. Гап шунданки, телевизордан чиққан ҳар бир ёнги на фақат техник жиҳатдан носозлик (жуфта камдан кам бўладиған) оқибати, балки унинг бош сабаби—телевизор эгасининг ёнғидаклиги натижасидир.—Зотан, замонавий телевизор (айниқса рангли тасвирдагиси) бугунги энг мураккаб манший тўртинчи тасвиргоҳ (айниқса рангли тасвирдагиси) бугунги энг мураккаб манший тўртинчи тасвиргоҳ нисбатан жуфта қатта эътибор билан қараймиз. Дазмолни тоққа уланиш ҳолда қолдириш ёни ўш болаларга ишонич сира мумкин эмас. Телевизор билан эса кўпчилик кишилар бунин мумкин, деб билишади. Зотан, ишлаб турган телевизор киши томонидан доимий назоратни талаб қилади. Биз баъзан телевизордан фойдаланишда оддий қондаларга риоя қилмасдан, ёнғига ҳам эътибор қилиб берамиз. Айтайлик, телевизорнинг деворга яқин қўямиз ёни чиройли бўлиш учун манзарали ёнғичини устига ташлаб қўямиз. Ёхуд «девор» мебелларининг орасига ўрнатамиз. Буларнинг ҳаммаси телевизор аппаратларининг шамол

Совет Иттифоқи билан Вьетнам Социалистик Республикаси ўртасидаги қардошларча дўстлик муносабатларининг янда муҳим камлабни борайтган самарали маданий ҳамкорлик, кун сайин кенгайтаётган адабий алоқаларда ҳам аққол кўринад.

Вьетнамда айниқса, ўрта Осиё ва Қозғистон ёзувчиларининг ижодига қизиқиш кучайди. Бу ўлкада Мирзо Туреуновда шеърини, Мухтор Абдулов асарлари билан бир қаторда ўзбек адибларининг ҳам маълум ва машҳур романилари чоп этилган. Турли йилларда Абдулла Қаҳҳорнинг «Шоҳи сулана», «Синчалак» Раҳмат Файзининг «Хазрати инсон», Асқад Мухторнинг «Опа-сингиллар», Жонрид Абдуллахоновнинг «Тўфон» асарлари қардош халқ китобхоналарига тақдим этилди.

Вьетнамда айниқса, Чингиз Айтматов асарлари кенг эътибор қозонган. Машҳур қирғиз адибининг «Жамила» қиссаси 1962 йили вьетнам тилида чоп этилган эди.

ВЬЕТНАМ НАШРЛАРИ

1964 йили эса «Биринчи ўқитувчи» «Олма-юз», «Бу тақуз», «Рақиблар» асарлари алоҳида «Тўён нуь дол» ва «Дашт ва дала қиссалари» номида нашр қиллинган. Ханойдаги «Ван-хо» («Бадиий адабиёт») нашрияти чикрган ушбу тўпламга мазмундор сўзбоши илова этилган.

1980 йили «Ванг» («Адабиёт ва санъат») ҳафталиги саҳифаларида Чингиз Айтматовнинг «Денгиз соҳили бўйлаб чапайган олар» қиссасидан парча ва «Кизил олма» ҳикояси берилди.

Қирғиз адибининг асарлари 1982 йили «Жамила» («Жамила»), «Кон тау чанг» («Оқ кема») каби тўпламларда қайта нашрдан чиқди. Унинг «Асрга татигулик кун» романидаги айрим боблар

«Ванг» ҳафталигида босилди. Адабий таниқ Чингиз Айтматов асарларини кизгин қарши олмақда. Ле Шоннинг «Тор ва даштлар кўйичи» ёхуд Чингиз Айтматов ҳолисаси», Вуй Ван Чонг Кюннинг «Тапти ванқо»даги нашрлари («Адабий журнал» 1982 йил, 5 сон) «Жамила», Ань Чункинг «Ванг» ҳафталигидаги (1982 йил, 25 декабрь), «Чингиз Айтматов ва меҳнат киши» мақолалари бунинг ёрқин далилидир.

Сўз боши, мақола ва тақризларда ёлғизлига, Чингиз Айтматов асарлари Ватан ва меҳнат кишининг шарофатлиқ ҳаққоний дostonлардир. Адиб эдилатлар қатрига назар ташлар экан, ҳаётдаги салбий ҳодисаларни шафқатсиз қош қилади. У яратган қаҳрамонлар эса

теран миллий ва индивидуал образлар бўлиши билан бирга умумлашган типлар ҳам дидр. Адиб ҳаётий ҳодисалар қарама қаршилиқдан шахснинг жоқалитириш, ёмонликни ўстидан яшилдиқ тантанасини таъминловчи асосини қидирлади: Шу сабабли унинг асарлари ҳаққоний ва чуқур гуманизм билан сугорилган.

Мақолаларда Чингиз Айтматов асарларининг бадиий жиҳатлари ҳам таниқ этилган. «Жамила», «Сарнақомат дилбарим», «Биринчи ўқитувчи» асарларида, «деб ёзади Ан Чун, —муаллиф рецензиясини поэтик романтика билан қўшиб олиб боради. Бироқ «Момо ер», «Андино, Гудеяри», «Оқ кема», «Денгиз соҳили бўйлаб чапайган олар» асарларидаги реализм кескин, шафқатсиз, романс

НИШОНОВ ЖАСОРАТИ

Марҳум ёзувчи Адхам Раҳмат ўзининг ижоди, фаоллиги давомида ҳарбий-ватанпарварлик маззасида қўлаб асарлар яратди. Унинг асарини асарлариди қаҳрамонлар Улуғ Ватан урушида бевосита иштирок этган кишилардир. Ёзувчининг шу маззадаги ҳали эълон қилинмаган очерк ва наъзалари ҳам бор.

Қуйида ана шундай наъзалардан бирини эълон қилмоқдамиз.

ЮСУФ Нишонов Улуғ Ватан уруши бошланмасдан илгари Наманган об­ ласт театрида ишлар, талант­ ли ан­тёр сифатида та­ ни­ лган эди. У мамлакат бо­ шига оғир кунлар тушган пайтда қўлга қурол олиб Ва­ тан ҳикоятини олди. У биринчи жанглардаёқ фашистларга қарши бутун нафрати билан жанг қилди. Бироқ шиддатли жангларнинг бирини Нишонов ўстидан ярадор бўлиб қолди. Са­ нитарлар уни жанг майдони­ дан олиб чиқиб, госпиталга жуъатилди. Госпиталдан соғайиб чиққан, қўмондонлик Нишоновни танкчилар тай ёрлаш курсига ўқитишга юбор­ ди. Шундан сўн Нишонов ҳаётида янги жанговор кун бошлади. У танкчилар курси­ да мураккаб техника сир­ ларини, танкчи бошқармиш ва ундаги қуроллардан моҳир рақиб билан фойдаланиш санъ­ атини өгаллади. Бунда унга турли миллат вакиллари­ дан иборат дўстлари ёрдам бе­ ришти. Қисм мудофаада турар, ёвуз душманга қақшатқич зарба бериш учун ҳозирлик кў­ ради. Тез орада Нишо­ вни ҳизмат қилаётган қисм Волга бўйлаб жанг қилиб, Сталинград бўсағасига етиб келди яна ҳужумга кирди. Бу ерда қисм жангчилари душман билан икки кечаю икки кундуз тўхтовсиз жанг қилди. Бу жанг уларга кат­ та синов бўлди. Бу синовдан ёш танкичи, жасур ўзбек ў­ гли Юсуф Нишонов ҳам яхши ўтди. Волга бўйларидан жанг

лар Совет Қуролли Кучлари­ нинг оламшаруд ғалабаси билан туғиб, фельдмаршал Пауле бошчилигида 350 танк гитлерчи каллақасар асин олингандан сўн, қисм жангчилари душманни из­ ма­ из қувиб илгарилар кетди­ ра. Ана шу оғир жангларда жасорат кўрсатганлиги, душ­ маннинг қурол-яроғ ва ас­ қарлари ортилган автомаши­ насини портлатиб, гитлерчи­ ларнинг бир нечасини асир олганлиги учун қўмондон­ лик Нишоновни «Жасурли­ ги учун» медал билан му­ кофатлади. Жасур танкичи жанговор дўстлари билан доимо олдинги сафда бориб, Харьковни озод қилиш учун бўлган жанглар вақтида фа­ шистларнинг оғир «тиг» танк­ чини портлатиб икки ав­ томашинасини йўқ қилди. «Қулай маррага жойла­ шиб олган душман ўтидан сақланиш учун қисм Кар­ пат тоғлари бўсағасида вақ­ тинча тўхтаб қолганда маж­ бур бўлди. Шунда қисм ко­ мандир танкичи Нишоновни разведкага юборди. Нишонов тунда йўлга чи­ қди. У унча кўп юрмасданок тў ёнағиринда фашист танки кўриқчилиқ қилиб турганли­ гини кўриб қолди. Нишонов танкини пайқаган гитлерчи­ лар ҳаракатга тушиб қолиш­ ди. Улар ўз танкидаги зам­ барак оғирини Нишонов тан­ ки томон тўрилатган пай­ тда Ю. Нишонов тез ҳа­ ракат қилиб устима-уст душ­ ман танкига қарата икки снаряд отди. Душман «тиг» танкига шу заҳот аланга олди. Унда қочиб чиққан гит­ лерчилар ҳам ер тишлаш­ ди. Жасурлик билан қилин-

ган бу операция учун қўмон­ долик Юсуф Нишоновни «Иккинчи даражали Ватан уруши» ордени билан тақ­ дирлади. Моҳир танкичи Нишонов душман устидан қозонилган Ғалаба кунига жанг қил­ ди. У гитлерчи босқинчилар­ га қарши курашдаги жасора­ ти учун икки марта Қизил Юлдуз ордени билан му­ кофатланди.

Мен унинг уйда сақлана­ ётган ҳужжатлар қаторида Биринчи Украина фронти кўшилари қўмондоли, Со­ вет Иттифоқи маршали И. Конев, фронт қўрағи Со­ ветнинг аъзоси генерал-лей­ тенант К. Крайников ва фронт штабининг бошлиғи И. Петров имзо чеқкан «Та­ шаққур ёрлиғига кўзим ту­ шиб қолди. Миннатдорчи­ лик сўзлар билан тўла бўлган ёрлиқнинг охирида шундай дейилган: «...Улуғ Ватан уруши кун­ ларида сизни илҳомлангир­ ган Ватанга бўлган садоқат ва муҳаббат тинч қўзғилиш фронтдаги жасоратинизга битмас-туғаймас маъна бўли­ шига ишонч билдирдим. Фронт қўшилари сафида қилган аъло даражадаги хиз­ матларингиз учун чин юра­ дан раҳмат! Ватанимизнинг бахт-саодати учун соғ ва са­ ломат бўлиб, меҳнат фрон­ тида янгидан янги ғалаба­ ларга эришувингизни истай­ миз».

Қўмондонлиқнинг эзгу ис­ такларини ўз ижодий фа­ лиятида оқлаётган, жасур танкичи Юсуф Нишонов бо­ лалари, неварачеварлари, ёру биродарлари, қариндош­ уруғлари ва Алишер Навоий номидаги Наманган об­ ласт музыка театри ва комедия театри ижодий коллективига фахр билан: «Ватан уруши­ нинг оғир кунларида ўз мам­ лакатини ҳалокатдан сақлаб қолганлар қаторида мен ҳам бор эдим», дейишга тамоми­ ла ҳаққидир.

Адхам РАҲМАТ

ЧУСТИЙ ХОТИРАСИ

Кекаса газалхон шоир ва таржимон Чустий (Набиҳои Хунаев) 79 ёшида вафот этди. Чустий 1904 йил 20 фев­ ралда Наманган об­ ластининг Чуст шаҳрида туғилди. Ут­ тиничи йилларида қолхозлар ва мабуот жамятиларида маъсүл ходим, Муқимий но­ мидаги театрда адабий эмәқ­ дод (1940—41), сўнра ди­ ректор бўлиб хизмат қилди. Кейинчалик у СССР Ада­ биёт фонднинг Ўзбекистон бўлимида, «Ўзбекистон» нашриётида, Ўзбекистон ССР Фанлар академияси А. С. Пушкин номидаги Тил ва адабиёт институтида ишлади. Чустийнинг «Кўзгюль», «Шамшир», «Лолазор», «Ҳаёт завқи», «Гул масъуми», «Ғазаллар» каби шеърый тўп­ ламларида, «Зафарнома», «Тирик жаннатга кирган кампир» достонларида совет турмуши куйланади. Чустий улуғ шарқ загал­ нависларидан Саъдий Шеро­ зий, Абдурахмон Жомий, Мирза Абдул шеърларини ўз­ бек тилига муваффақият билан таржима қилди. Чустийнинг қўлаб газаллари хонандаларимиз томонидан куйланади. Таниқли шоир ва таржи­ мон Чустий хотираси унут­ тилмасдир.

ПОЛЬШАГА ЮБОРИЛДИ

Таниқли совет расоми Александр Волковнинг асар­ лари республикамиз санъат муҳлис­ ларига яхши таниш. Унинг кўпгина асарларида Қорақалпоқ халқининг ўтми­ ши ва бугунги фаровон тур­ муши тасвирланган. Бу асар­ лар ҳозирги кунда Қорақал­ поғистон АССР Давлат санъат музейида сақланмоқда. Ўзини Россиянинг тўрта қарти­ ниси Польшига Халқ Респуб­ ликасида ўтказилган «Совет тасвирий санъати та­ рихи» кўрама­ масига юборил­ ди. Бу кўрама­ масига польша­ лик санъат муҳлис­ ларида катта қизиқиш уйғотиши та­ бий.

КАМОЛОТ

Учйи район Лени номи­ даги қолхонинг «Машъуд» ашула ва рақс ансамблининг (бадиий раҳбари Г. Маллаба) ер музика раҳбари М. Ино­ мов, балетмейстр Т. Ёқуб­ жонова) ташкил тоғганига ўн йилдан кўпроқ вақт ўтди. Бу йиллар мобайнида кол­ лективнинг доғруғи ана ҳам ошди. Қолхоз правле­ нисе ва партия ташкилоти ансамбль учун зарур бўлган барча шарт-шароитларни яратган. 40 дан ортққ еш­ ларни бирлаштирган бу кол­ лектив ижодий изланиш йў­ лидан бориб, тинглөвчиларни қўшувд этмоқда. Бу ишда ансамблининг Х. Маллабаев, З. Дадхонова, Б. Ҳамроев сингари қушувоз хонандала

ЙУЛИДА

ри ва рақосалари ўзла­ рининг муносиб улушларини кўшмоқдалар. Ҳаваскорлик коллективини об­ ласт ва республика кў­ рик-конкурсларида актив қатнашиб, фахрлий ўринлар­ ни өгаллаб келмоқда. Улар ижросидаги концертлар рес­ публика радиоси ва телеви­ денисе орқали бериб бори­ лади. Коллектив яшилган муваффақиятини мустаҳкамлаб, ўз репертуарини кун сайин бойитиб бормоқда.

М. ПУЛАТОВ

Алишер Мирзаев. «Овла»

Т Э Т Ч Е Р

ХОНИМНИНГ ЭРИ

Лондоннинг нуфузли ҳафталик газетаси Буюк Британиянинг бош ми­ нистри Маргарет Тэтчер­ нинг эри ҳақида мақола босиб чикарди. Маълумки, шаъзода-консор—ҳокимияти бошқараётган малик­ нинг эри—снсий майдондан холи турмиш ва бунда аҳамият қасб этакдан роль ўйнамаглиц лозим. Денис Тэтчернинг «даражасига» маъдақдор, сўзник қўшиб, мақола муаллифи очмқ-ойдин таъкидламоқ бўлганки, хозирги реакцион Англия ҳукумати аникан унинг ўзи ва у каби «дағал консер­ ватор» — миллионерлар ҳокимиятга тақлим қилиб чи­ қиканлар ва маъдақ қўрсатганлар, шунинг учун ҳам, унинг даъ­ т, мартабаси ва снсий қарашлари хўсусидаги маълумот­ лар эътибор қасб этакди.

«Обсервер», Лондон

Денис Тэтчер ҳамиша хотини­ нинг энг эҳтиросли мухлиси эди. Уларнинг никоҳ тўйларига 24 йилдан кейин хотин консерваторлар партиясининг пешвоси бўлди ва шу кунгача эрининг қувонч заррача су­ сайгани йўқ: «Хотиним—ма­ лакатининг энг улугъ эли эгал­ лардан биридир». Сайловли кампанияси пайтида Денис тез-тез консерватив партиян­ нинг мабуот конференцияла­ рида хозир бўлиб, хотинининг журналистлар саволларига йтган жавобларини кизгин қў­ лаб—қувватлаб турди.

Гарчи, Денис Тэтчер снветга ўзининг салбий муносабати яширмаётган бўлса ҳам, у ўз Маргарет — Вестмин­ стерда мамлакатни бошқариш қобилиятига эга яшона одам эканлигига қаттиқ ишонқди. У бош министр постига лейбо­ ристни кўрсалиш учун, ўзининг ҳаловату қулайликларидан кечшига тайёр.

Халқ ва парламентдан ма­ едад олиш зарурати унинг қараш­ ларига таъсир ўтказмайдик, деб айтувчилик ҳам бор. Ми­ сол сифатида унинг 1979 йил декабрь ойида рағби бўйича судьялар шарафига Биринчи шефтага қилган ЖАР билан спорт алоқаларининг ривожини тўғриликда баёнотини келтириш мумкин: «Балки, кўпчи­ лик, мени айбдор, бироқ биз эркин дунёда яшаймиз, бу ўз ҳис­ қорлар ўйинидан аз биз ўзимизга маъсүл кимса билан урчишига ҳалқимиз. Падарига баънат, биз Жанубий афри­ қаликлар билан ҳам ўйнайла­ миз». Агар хотинини Африка мамлакатлари билан муноса­ батлар масаласи бевозта қил­ масанда, эрининг бу нуктага назарини қўлаб—қувватлаган бўлур эди.

Бир кун и ёзувчи Жон Уэллс

Тэтчерни Уэллс пясаси га забланилади, пяседа у тельба­ нма қилиб кўрсатилаётган бунинг мутлақо ноҳақ, деб ҳисоблади, холибуки, у вақтда катта бир корхонага раҳбарлик қилар эди. Бирлашуа жарвонда унинг оилавий фирмаси «Бер­ ма ойл» кампанияси таркибига кирди ва у планлаштириш ва бошқариш ишлари бўйича ди­ ректор мансабига эга бўлди.

Унинг мартабаси кўтарили­ шиде бир қанча шубҳали хо­ латлар бор эдики, булар биз­ нинг ўнг режими­ миз бўлма­ ганда, балки кўп маломатлар­ ни келтириб чиқарган бўлур эди. 1980 йилнинг бошида унинг мунассадлигига қар­ шилиқ бўлган қизининг кам­ панияси «Чилпан лимитед», таркибига маълум ва маъсүл захарили «тўқ-сарик» реактив гербицидларни ишлаб чиқар­ ди. «Америка қўшилари Вьетнам гербицидларини ўстидан селтиб ўтган «экимент» оғирки сувоқлиги — Ред.) 1980 йил­ нинг июнь ойига келиб маъ­ лум бўлдики, «Берма ойл» Жа­ нубий Африкада ўзининг қора икчилари учун жиноятқорона эримас ис ҳақини жорий эт­ ди. 1981 йил сентябрда Д. Тэтчер шовшасига сабаб бўл­ ган, «Деунинг-стрит, 10» муҳри босилган бланкада Уэллс пар­ тия секретари Николас Эдвард номига йўллаган хатини эъди ва унда баъзи бир ишлар суръатини тезлаштиришни дўст­ лардан илтимос қилиб сўра­ ди. Бу — оддий ошна-оғайни­ чилик илтимоси: Улар ўрта­ сида бу иккироқ, чирши қа­ ралмайди.

«За рублиеондан»

Ле Вий, ҚУОҚ, филология фанлари кандидати

